

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta

Esittely eduskunnan
perustuslakivaliokunnalle
26.11.2021

Joona Lapinlampi

Sisältö ja tavoitteet

- Esitetyn lain keskeisimpänä tavoitteena saattaa naisten vapaaehtoista asepalvelusta koskeva sääntely lakiteknisesti ajantasaiseksi ja perustuslain vaatimusten mukaiseksi. Yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia koskevat säännökset varusrahasta, valintatilaisuudesta ja raskaudesta nostettaisiin perustuslain 80 § :ssä edellytetyllä tavalla asetus- ja määräystasolta lain tasolle.
- Esityksellä yhtenäistettäisiin naisten vapaaehtoista asepalvelusta koskevan lain sääntelyä asevelvollisuuslain (1438/2007) kanssa, mikä parantaisi naisten asepalvelusta suorittavien ja asevelvollisten yhdenvertaisuutta ja vastaisi näin paremmin perustuslain 6 § :n vaatimukseen yhdenvertaisuudesta.
- Uudistuksella ei olisi merkittäviä käytännön vaikutuksia naisten vapaaehtoisen asepalveluksen järjestämiseen.
- Esitys ei ole ristiriidassa valtioneuvoston 5.3.2020 asettaman parlamentaarisen komitean tehtävien kanssa.

Esityksen suhde perustuslakiin

Valintatilaisuus

- Valintatilaisuudesta ei ole tällä hetkellä lainkaan laintasoista sääntelyä, vaan siitä säädetään naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (541/2013) 2 § :ssä.
- Koska valintatilaisuutta koskevilla säännöksillä on merkitystä hakijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskien, on valintatilaisuudesta syytä säätää valtioneuvoston asetuksen sijaan lain tasolla perustuslain 80 § :n vaatimuksen mukaisesti.

Raskaus

- Raskauden vaikutuksesta palvelukseen valitsemiseen ja palveluksen suorittamiseen säädetään naisten vapaaehtoisen asepalveluksen järjestämistä koskevalla puolustusministeriön määräyksellä (1995).

Varusraha

- Varusrahan maksaminen perustuu tällä hetkellä ainoastaan puolustusministeriön määräykseen, eikä siitä ole lainkaan laintasoisia säännöksiä.

Esityksen suhde perustuslakiin

Muutoksenhakusäännökset

- Voimassa olevan lain muutoksenhakusäännös koskee ainoastaan lain 4 § :ssä tarkoitettua päätöstä asepalveluksen aloittamismääräyksen peruuttamisesta. Säännös mahdollistaa valittamisen kutsunta-asiain keskuslautakuntaan. Muihin lain perusteella tehtäviin hallintopäätöksiin haetaan muutosta hallinto-oikeudelta.
- Käytännössä muiden kuin 4 § :ää koskevien nimenomaisten muutoksenhakusäännösten puuttuminen naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetusta laista on johtanut ongelmallisiin tilanteisiin esimerkiksi palvelukseen hakemista koskevissa asioissa.
- Perustuslain oikeusturvaa koskevan 21 § :n säännöksen ei voida katsoa tällä hetkellä lainsäädännön tulkinnanvaraisuuden vuoksi kaikissa tapauksissa täyttyvän.
- Ehdotuksen mukaan laissa tarkoitettuihin päätöksiin haettaisiin muutosta noudattaen, mitä asevelvollisuuslaissa säädetään. Muutos mahdollistaisi valittamisen kutsunta-asiain keskuslautakuntaan ja lisäisi yhdenvertaisuutta.

Lakia alemman asteinen sääntely

- Esityksessä on useita asetuksenantovaltuuksia valtioneuvostolle asepalveluksen käytännön järjestelyitä koskien.
- Naisten vapaaehtoisesta asepalveluksen käytännön järjestelyiden on katsottu olevan sellainen merkityksellinen ja periaatteellinen kokonaisuus, josta on syytä säätää valtioneuvoston asetuksella. Myös asevelvollisuuslain asetuksenantovaltuudet on pääsääntöisesti säädetty valtioneuvostolle, joten käytäntö olisi molemmissa laeissa yhdenmukainen.
- Lakiehdotuksen 7 § sisältäisi asetuksenantovaltuuden, jonka mukaan varusrahan määrästä säädettäisiin puolustusministeriön asetuksella.
- Varusrahan määrä on sellainen merkitykseltään vähäinen ja teknisluontoinen toimeenpanoa koskeva asia, josta puolustusministeriö voi asetuksella säätää tarkemmin. Myös asevelvollisuuslaissa tarkoitettujen rahamääräisten etuuksien määrästä säädetään puolustusministeriön asetuksella.

